

MikaEL

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu
Nätpublikation för Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu
Electronic Journal of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies

on vertaisarvioitu sähköinen refereejulkaisu, jonka artikkelit pohjautuvat vuotuisessa Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumissa pidettyihin esityksiin. Julkaisu on saanut nimensä **Mikael Agricolan** mukaan, ja se kunnioittaa näin osaltaan tämän laaja-alaisen humanistin, kielimiehen ja kääntäjän elämäntyötä. Artikkelikokoelman tarkoituksena on tavoittaa niin kansallinen kuin kansainvälinen käännöstutkijayhteisö, ja sähköinen julkaisufoorumi takaa artikkeleiden helpon saavutettavuuden.

Esipuhe

Verkkojulkaisun 14. volyyymi ei perustu, toisin kuin ennen, julkaisemista edeltävän vuoden symposiumissa pidettyihin esityksiin, vaan poikkeuksellisesti symposiumiin hyväksytyihin sektioesitelmä-, poster- ja työpaja-abstrakteihin. Helsingin yliopistossa huhtikuussa 2020 järjestettäväksi suunniteltu KäTu2020-symposiumi jouduttiin nimittäin perumaan koronaviruspandemian vuoksi ja XVIII Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi siirtämään vuoteen 2021. *MikaEL*in julkaisemista ei haluttu kuitenkaan keskeyttää, sillä katsottiin, että poikkeustilanteen vuoksi oli erityisen tarpeellista tarjota julkaisumahdollisuus.

Peruuntuneen KäTu2020-symposiumin teema, **Kääntämisen ja tulkkauksen laatu näkyväksi**, on KäTu2021-symposiuminkin teemana. Nyt ilmestyvän symposiumijulkaisun artikkeleista usea tarkasteleekin laatua ja sen tulkintoja, mutta jo vakiintuneiden KäTu-periaatteiden ja näin ollen myös *MikaEL*-periaatteiden mukaisesti volyyymissa on muitakin kuin teemaa käsitteleviä artikkeleita. *MikaEL*in pääjulkaisutyypit ovat tästä volyyymistä lähtien vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli konferenssijulkaisussa (KOTA-luokituksen mukaan A4) ja vertaisarvioimaton tieteellinen artikkeli konferenssijulkaisussa (B3). Tämä volyyymi sisältää kuusi vertaisarvioitua ja viisi vertaisarvioimatonta artikkelia.

Tämänkertaisen volyymin vertaisarvioitujen artikkelien osio, ***Laatua etsimässä ja edistämässä***, sisältää kuusi artikkelia.

Osion aloittaa **Tuuli Ahonen**, jonka aiheena on audiovisuaalisten tekstien multimoodalisuus ja tekstittäjien näkemykset aiheesta. Tutkimuksen aineisto koostuu tekstittäjille tehdyn kyselyn tuloksista, joista paljastuu, että tekstittäjät tarvitsevat kaikkia moodeja – liikkuvaa kuvaa, tekstejä, ääniefektejä, puhetta ja musiikkia – tekstitysten tekemiseen. Hyödyntämällä kaikkia moodeja tekstittäjät pystyvät myös esimerkiksi tiivistämään tekstiä niin, että se mahtuu sille varattuun tilaan. Joissakin tapauksissa tekstityksen tilaaja ei kuitenkaan saata kaikkia moodeja tekstittäjien saataville, mikä vaikeuttaa tekstittämistä.

Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto & Minna Kujamäki (toim./red./eds) 2021
MikaEL

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu, vol. 14, s. 1–8
Nätpublikation för Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu, vol. 14, s. 1–8
Electronic Journal of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies, Vol. 14, p. 1–8

Nina Havumetsä käsittelee kieltenvälistä siteeraamista journalismissa ja sen laadun- arviointia. Hänen aineistonaan toimivat venäläispoliitikon toimittajan kysymykseen antama vastaus, siitä tehdyt englanninkielinen simultaanitulke ja käännös, ja näistä edelleen suomenkielisessä ja englanninkielisessä mediassa tehdyt sitaatit. Analyysi osoittaa, että joissakin uutisissa yhteenveto esitetään sitaattina, vaikka käytäntö ei täsmää sitaatin määritelmän kanssa. Lisäksi tulkkeen asemaa sitaattien lähteenä häivytetään uutiskäännöksissä, joskin sitaatin journalistista funktiota arvioitaessa onkin perusteltua arvioida sitaatin ja alkuperäisen puheen suhdetta. Havumetsä ehdottaa, että toimittajien käännöstöiminnasta puhuttaessa voitaisiin käyttää termiä *paraprofessionaalinen kääntäjä*.

In-house-kääntäjien asemaa valottavat artikkelissaan **Minna Hjort** ja **Minna Ruokonen**. Tutkimuksensa aineistona Hjort ja Ruokonen käyttävät kyselytutkimuksesta saamiaan vastauksia, jotka perustuvat 223 informantin näkemyksiin. Aineistosta käy ilmi, että in-house-työt ovat jossain määrin vähentyneet, kääntäjien vastuut monipuolistuneet, etätyö on lisääntynyt ja organisatoriset rakenteet monimutkaistuneet. Päätelmänä Hjort ja Ruokonen esittävät, että in-house-kääntäjät ovat pikemminkin kehittyvä kuin katoava ammattiryhmä.

Esa Penttilä, Juha Lång, Helka Riionheimo, Juho Suokas ja **Erja Vottonen** jatkavat artikkelissaan tutkijan työhön liittyvän monikielisen viestinnän ja sen ominaispiirteiden tarkastelua. *MikaEL13*:ssa kohteena oli tutkimuskääntäminen, tällä kertaa tutkimustyön translatorinen aspekti ja sen lukuisat, kääntämisen käsitteenkin haastavat ilmentymät. Niitä kuvataan eri tieteenalojen tutkijoille kohdennetun kyselytutkimuksen alustavien tulosten pohjalta. Tulokset kertovat paitsi tutkimustyössä käytettyjen kielten määrästä, myös translatorisen toiminnan eri muodoista ja laajuudesta sekä esiintymisestä tutkijoiden arjessa ja tutkimuksen eri vaiheissa. Artikkelin valottaa myös maallikko- ja ammattikäntäjyyden välistä rajapintaa.

Institutionaalinen kääntäminen ja laatu ovat aiheina seuraavassa artikkelissa, jonka kirjoittaja on **Aurélien Riondel**. Riondelin aineisto koostuu 20 puolistrukturoidusta haastattelusta, jotka hän on tehnyt kahdessa organisaatiossa, kansainvälisessä ja kansallisessa. Haastatteluissa valotetaan kyseisten organisaatioiden revisointitoimintaa laadunvarmistuksen näkökulmasta. Haastattelujen perusteella Riondel toteaa, että organisaatioiden revisointikäytännöissä on sekä yhtäläisyyksiä että eroja ja että kansainvälisen organisaation hierarkkinen rakenne koetaan hankalana, kun taas kansallisen organisaation keskustelevalle ilmapiiri helpottaa työskentelyä.

Kulttuuria on vaikea ohittaa, oli kyse kääntämisestä tai tulkkauksesta. **Mari Vainikka** tarkastelee artikkelissaan kulttuurin representaatioita asioimistulkausta käsittelevässä tutkimuskirjallisuudessa. Aineistonaan Vainikalla on kaksi toimitettua kokoomateosta ja kaksi julkaisusarjaa. Laadullisen meta-analyysin tuloksena aineistosta seuloutui kulttuurin mainintoja, joita ryhmittelemällä ja analysoimalla edelleen sisällönanalyysin keinoin Vainikka valottaa, miten kulttuurista puhutaan asioimistulkkausten yhteydessä. Päätelmänä hän toteaa, että kulttuuri näyttäytyy aineistossa ennen muuta asioimistulkkin työssä ongelmia aiheuttavana tekijänä. Kulttuuria käsitteenä ei useinkaan määritellä tarkasti.

Volyymin jälkimmäisessä, vertaisarvioimattomien artikkeleiden osiossa **Katsauksia ja keskustelua** on viisi artikkelia.

Ensimmäisen artikkelin kirjoittaja **Hannu Kemppanen** vie meidät 1980-luvulle, kieli-instituuteista yliopistoihin siirretyn kääntäjänkoulutuksen alkuvuosikymmenelle. Artikkelissaan hän valaisee siirtymiseen liittyviä seikkoja, joissa painottuvat käytäntökeskeisen vanhan koulutuksen ja uuden tutkimuspohjaisen koulutuksen yhdistelmän parhaat puolet, mutta myös ongelmat. Erityiskohteena artikkelissa on venäjän kääntäjien koulutus, jolla taas oli viitekehystenään omat tuon aikaiset kulttuuriset, ideologiset-yhteiskunnalliset ja työelämälähtöiset kytköksensä. Analyysissa tarkastellaan, miten tämä monitahoinen viitekehys heijastuu venäjä-suomi-käännöstehtävien tekstivalinnoista ja toimeksiannoista.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton V jaoston syysseminaarista vuonna 2020 raportoivat tilaisuuden puhujat ja järjestäjät **Anne Ketola, Sari Hokkanen, Juha Eskelinen, Minna Ruokonen, Miia Santalahti** ja **Anu Viljanmaa**. Katsauksessaan he tarkastelevat korona-ajan kokemuksia kolmesta näkökulmasta, jotka ovat tulkkauksen etäopetus, auktorisoidun kääntämisen opettaminen ja hybridiopettaminen. Loppusanoissaan Ketola ja Hokkanen toteavat, että korona-aika aiheutti kääntäjän- ja tulkkipöytätyölle lisähaasteita, mutta tarjosi myös mahdollisuuden kokeilla uusia toimintatapoja. Lisäksi kirjoittajat muistuttavat kääntäjän- ja tulkkipöytätyön pitkästä yhteistyön perinteestä.

Zita Kóbor-Laitinen tarkastelee artikkelissaan automaattisella puheentunnistusohjelmalla tuotetun ohjelmatekstityksen vastaanottoa. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat huonokuuloiset. Aineisto kerättiin fokusryhmähaastattelussa, jonka aiheena oli eduskunnan kyselytunnin ohjelmatekstityksen laatu. Osallistujat seurasivat kyselytuntia automaattisesti tuotetun ohjelmatekstityksen avulla ja kommentoivat tekstitystä. Kóbor-Laitinen ryhmittelee kommentit temaattisesti ja esittelee osallistujilta tulleita eri teemoihin liittyviä parannusehdotuksia. Ehdotukset liittyvät mm. tekstin luettavuuteen, puhujan tunnistamiseen ja tekstin kirjoitusasuun. Kokonaisuutena tekstitystä pidettiin kuitenkin melko ymmärrettävänä.

Tieteen kansallista termipankkia ja sen käännöstieteen aihealueen kehittämistä ovat tutkineet **Päivi Pasanen** ja **Ritva Hartama-Heinonen**, jotka ehdottavat kehittämistyön kantavaksi voimaksi käyttäjätietoista lähestymistapaa. He huomauttavat, että etenkin akateemisen yhteisön ulkopuolisten käyttäjien tarpeet tulisi huomioida käännöstieteen osiota uudistettaessa. Heidän mukaansa käännöstieteen aihealueen kehittämisen voisi aloittaa päivittämällä alakohtainen ohje, johon voitaisiin ottaa mallia muiden tieteenalojen ohjeista. Sen jälkeen onkin aika aktivoita käännöstieteilijät tarkistamaan ja muokkaamaan termipankissa jo olevia käännöstieteen termejä sekä päivittämään sinne alan uusinta terministöä.

Osion päättää **Olga Semenova** artikkelillaan asioimistulkeille osoitetun, suomalais-venäläisen terveydenhuoltoalan sanakirjan laatimisprosessista. Artikkelissa pureudutaan sanakirjan yleisiin laatimisperusteisiin ja sovelletaan niitä juuri tämän sanakirjaprojektin erityispiirteet huomioiden. Projektiaan varten Semenova kartoitti asioimistulkin tietotarpeita asiantuntijoita konsultoimalla ja analysoi lääkärin ja potilaan erikoiskieltä tekstiaineistostaan, joka koostui Käypä hoito -suosituksista, Terveyskirjasto-sivuston kuvauksista, Venäjän terveysministeriön virallisista hoitosuosituksista sekä venäjänkielisestä lääkärin käsikirjasta. Artikkelissa kuvataan myös projektin haasteita ja todetaan kunkin projektin yksilöllinen luonne: valmiita patenttiratkaisuja ei yleensä ole olemassa.

□ □ □

Kiitämme kaikkia *MikaELin* volyyymiin 14 kirjoittaneita; vakiintuneen käytännön mukaisesti kukin kirjoittaja vastaa artikkelinsa sisällöstä ja kieliastasusta. Haluamme kiittää myös julkaisun toimituskunnan jäseniä ja erityisesti artikkelikäsitteilykirjoitusten ulkopuolisia arvioijia heidän tärkeästä työpanoksestaan; kiitokset kuuluvat myös *MikaELin* sivuston ylläpitäjälle. Heidän ansiostaan luettavananne on nyt kuudes vertaisarvioitu *MikaEL*-volyymi.

□ □ □

MikaELin ilmestymisajankohtaan osuu tavallisesti jo seuraava KäTu-symposiumi. Kuluva vuosi ei tee poikkeusta. **XVIII Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi** pidetään Helsingin yliopistossa toukokuussa 2021. Tämän KäTu2021-symposiumin esityksiin perustuvia artikkeleita on tarkoitus julkaista normaaliaikataulun mukaisesti ensi vuonna, joten *MikaEL*-volyymien ilmestymisketju ei pääse katkeamaan ympäröivän maailman turbulenssista huolimatta.

Kiireettömiä lukuhetkiä *MikaEL14*:n seurassa toivottavat

Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto ja Minna Kujamäki

MikaEL
Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu
Nätpublikation för Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu
Electronic Journal of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies

is an electronic peer-reviewed open-access journal that consists of articles based on presentations given at the annual *KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies*. The electronic publication owes its name to **Mikael Agricola** (ca. 1510–1557), a comprehensive humanist, a learned theologian, a linguist and a translator, whose translation of the Bible and other religious texts laid the foundation for standard Finnish and thus, Finnish literature. The multilingual journal is published electronically, offering easy access to both the national and the international research community in the field of translation and interpreting. Articles are written in English or in Finnish; the latter include English abstracts.

A Note from the Editors of *MikaEL14*

Contrary to the previous years, the articles in the 14th Volume are not based on a KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies held in the previous year, but on proposals for a section presentation, poster, or workshop accepted to the symposium. The KäTu2020 was scheduled to take place at the University of Helsinki in April 2020. The event was, due to the coronavirus pandemic, cancelled and the 18th KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies postponed till May 2021. We all agreed, however, that *MikaEL* should nevertheless be published. We felt that our colleagues should be provided with a possibility to publish their newest research despite the exceptional times.

The theme of the cancelled KäTu2020, **Translation and Interpreting: Focusing on Quality**, is also the theme of the KäTu2021. Many articles in *MikaEL14* deal with issues of quality. However, staying true to the KäTu and *MikaEL* tradition of welcoming contributions on various themes, other issues and topics are also discussed in this volume. From the present volume on, two main types of articles are published in *MikaEL*: refereed scientific articles in conference proceedings (class A4 in the Finnish KOTA classification) and non-refereed scientific articles in conference proceedings (class B3). The present volume includes six peer-reviewed and five non-peer reviewed articles.

The first part of this volume, ***In Search for Quality***, consists of six peer-reviewed articles.

The first article, by **Tuuli Ahonen**, discusses the concept of multimodality of audiovisual texts, shedding light on experiences and opinions of professional subtitlers regarding multimodality. The data was collected with an online questionnaire, the results of which indicate that professional subtitlers generally utilise all modes of an audiovisual product in their work – image, text, sound effects, speech, and music. By doing so, subtitlers can, for example, condense the texts so that they fit in the spaces reserved for them. However, it appears that commissioners do not always provide access to all modes of an audiovisual product, which complicates the subtitler’s task.

Nina Havumetsä's article deals with interlingual quoting and its quality in journalistic translation. The data analysed for the paper consists of a response, given in Russian by a Russian politician, to a question by an English-speaking reporter; of the translation and simultaneous interpretation of the response into English; and pieces of news on the response written in Finnish and English. The analysis indicates that in some cases, a summary of the response is given as a quote, although the practise goes against the definition of a quote. In addition, the role of interpretation as source text is downplayed. However, when assessing the journalistic function of the quotes, it is justifiable to compare the quote with the original utterance. Havumetsä suggests that the term *paraprofessional translation* could be adopted when referring to translatorial action by journalists.

In-house-translators play a leading role in **Minna Hjort's and Minna Ruokonen's** article. Based on data from a survey in which the respondents report on their current and previous in-house positions, the authors provide an overview of the changes in in-house translators' work in Finland from 1995 to 2018. The responses indicate some decrease in in-house jobs, a greater variety in responsibilities, increase in teleworking, and increasingly complex organisational structures. On the whole, the authors conclude that in-house translators appear an evolving rather than an endangered professional group.

In their article, **Esa Penttilä, Juha Lång, Helka Riionheimo, Juho Suokas and Erja Vottonen** continue to explore how multilingual communication manifests in the everyday pursuits of a researcher. In *MikaEL13*, they shed light on what they call research translation. This time the topic is research translatoriality and its manifold manifestations. Based on the results from a questionnaire survey, research work across disciplines involves a plenitude of languages, and various forms of translatorial action in different phases of research projects. Moreover, the article, which explores the interface between everyday translation and professional translation, invites us to review our conception of translation.

The article by **Aurélien Riondel** addresses translation quality assurance and revision policies in two institutional contexts. Riondel's data consists of 20 semi-structured interviews conducted in two organisations, one of which is national and the other international. The interviews aim at shedding light on the revision practises as a part of quality assurance in the organisations. The analysis indicates that the revision practices in the two institutions show both similarities and differences. Moreover, the hierarchical structure of the international organisation is considered somewhat burdensome, whereas the atmosphere that encourages discussion in the national institution is generally appreciated.

Whenever we are dealing with translation and interpreting, we are also dealing with culture. **Mari Vainikka's** article looks at representations of culture in research literature on public service interpreting. The material consists of both Finnish and English articles on the topic, published in two edited volumes and two conference proceedings. As a result of a qualitative meta-analysis, Vainikka identifies the occurrences of the word "culture" in the material, and then analyses the main themes connected to the notion of culture further. The analysis shows that in a public service interpreter's job, culture is represented

as a source of contradictions. In most cases, no explicit definition is provided for the concept of culture.

The second, non-peer reviewed part of this volume, *Reports and discussions*, presents five articles.

The author of the first article of this part, **Hannu Kemppanen**, takes us back to the 1980s, to the time when translator training was moved from four language institutes to four universities. The period discussed in the article is characterized by the combination of the old, practice-oriented training and the new, research-oriented education. Kemppanen focuses on the training of Russian translators, describing the prevailing cultural, ideological, and social factors as well as expectations related to working life. The analysis demonstrates how this multifaceted frame of reference was reflected in the choice of texts and translation briefs in translation courses from Russian into Finnish.

The paper by **Anne Ketola, Sari Hokkanen, Juha Eskelinen, Minna Ruokonen, Miia Santalahti** and **Anu Viljanmaa** reports on the twelfth Autumn Seminar of the Section for Teachers and Researchers of the Finnish Association of Translators and Interpreters, which was held as an online event in August 2020, hosted by Tampere University. The report summarises experiences of teaching and learning in a distance mode, with a focus on online teaching of interpreting and authorised translation as well as on hybrid teaching. Ketola and Hokkanen conclude the paper by noting that the pandemic did not only bring us extra work and challenges but also provided us with an opportunity to test new modes of operation. In addition, the authors bring the long tradition of cooperation among the teachers of translation and interpreting to the fore.

Zita Kóbor-Laitinen looks at intralingual translation, presenting feedback from a group of hard-of hearing people on intralingual subtitling produced by a speech recognition program. The feedback was collected using the method of focus group discussion. The group watched a recording of “a question hour” at the Finnish Parliament, commenting on the quality of the automatically generated subtitles. Kóbor-Laitinen analyses the comments, forming thematic categories and providing concrete suggestions by the participants for quality improvement. Suggestions concern, for example, readability of subtitles, identification of speakers, and linguistic correctness. In general, the subtitles were considered relatively understandable.

The article by **Päivi Pasanen** and **Ritva Hartama-Heinonen** looks at the efforts of Finnish translation researchers to collect translation-related terminology to the Helsinki Term Bank for the Arts and Sciences. The authors advocate audience awareness as a new starting point for collaborative development and review of terminology. They consider paying attention to the needs of the users outside the academic community particularly important when reviewing the translation-related terminology in the term bank. The authors suggest that the first step in the review process could be updating the field-specific guidelines for contributors; guidelines given in other disciplines could serve as model. After this, translation researchers could be encouraged to review existing terms and add new ones.

Olga Semenova concludes this volume with her article on the process of compiling a Finnish-Russian dictionary for doctor-patient communication, to be used by professional community interpreters in particular. Semenova describes the general principles of dictionary planning, applying them to this project, with due attention to the specific needs of professional community interpreters. For information on the specific needs, experts were consulted, and for the analysis of language in doctor-patient communication, Finnish and Russian healthcare websites targeted at patients were selected. The article also describes the challenges of the project, concluding that each dictionary project is to some extent different, and therefore there are no ready-made solutions to fit each project.

□ □ □

We would like to extend our warmest thanks to all the *MikaEL14* contributors. As is customary, the ultimate responsibility for the content, style, and language of each article rests with the authors, but every effort has been taken to ensure the high quality of this volume. We editors are also most grateful to the members of the Editorial Board and to the anonymous peer reviewers. We also wish to thank the administrator of the *MikaEL* website. Without their invaluable efforts, this sixth peer-reviewed volume of *MikaEL* would not have come into existence.

□ □ □

Usually, the publication of *MikaEL* coincides with the annual KäTu symposium. This year is no exception. **The 18th KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies** is held at the University of Helsinki in May 2021. We look forward to launching the next, 15th Volume, as scheduled, in spring 2022, hoping that the chain of volumes will not breach despite the turbulence in the surrounding world.

Wishing you a most enjoyable read,

Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto and Minna Kujamäki